

L'evolució del perfil professional dels arxiviers del 1980 al 2009

ALFRED MAURI I REMEI PERPINYÀ. ESAGED - UAB

La transformació que trobem en la professió arxivística des dels inicis de la dècada dels anys vuitanta del segle passat no deixa de constituir un capgirament poc habitual en disciplines com ara la nostra, que, en aquell moment, no passava de ser vista aquí gaire més que com una ciència auxiliar de la història.

La transformació no ha estat un fenomen aïllat del que s'esdevenia internacionalment, i és molt destacable el fet de no quedar-ne desvinculats, ans al contrari, aconseguint una presència catalana destacable en múltiples fòrums internacionals i alhora consolidant a casa nostra iniciatives pròpies que articulaven la relació entre els professionals dels arxius, canalitzaven les seves inquietuds i necessitats i possibilitaven els primers recursos per a una formació específica en el moment que aflorava una demanda de professionals inexistent fins aleshores.

Ens ha semblat que la reflexió paral·lela de com s'han transformat la formació i com ho han fet les competències professionals que se'ns demanen ens podia

oferir no solament una recapitulació segurament necessària, sinó especialment una orientació per a un posicionament estratègic adequat.

1. Una demanda inesperada, però inevitable

Tot i que no disposem de dades quantitatives per a tot el període de temps que volem considerar aquí, la immediatesa relativa del procés fa que per als primers temps puguem fer una aproximació segurament prou vàlida, ni que sigui sobre una base qualitativa més que quantitativa. A partir del 1998 tenim ja el suport d'una sèrie estadística continuada que, tot i les limitacions que pugui tenir, no dreix una base informativa prou consistent.

La fundació de l'Associació d'Arxivers de Catalunya (AAC) el 1985 no és pas més que l'evidència d'un canvi que s'estava esdevenint des de l'arribada de la democràcia. Des de l'inici de la dècada el nombre d'arxivers, especialment en l'àmbit municipal, no deixava de créixer. Els motius que impulsaven aquesta demanda inesperada no eren sempre coincidents en totes les institucions, on es barrejaven en diferents proporcions la voluntat de recuperar una història que ens havia estat segrestada amb la necessitat de posar ordre en unes estructures i una organització administratives obsoletes i saturades i amb la necessitat també de protegir el patrimoni documental i posar ordre a la documentació.

Molts cops dominava aquesta darrera necessitat, que portava a pensar en una actuació limitada en el temps que recuperaria l'ordre perdut dels documents i, a partir d'aquí, esperar que la maquinària burocràtica dotés per si mateixa amb ordre la documentació que generaria de bell nou. La realitat es va mostrar tosuda i va portar a l'evidència que la feble tradició administrativa no era capaç de donar resposta a un nou escenari en el qual convergien l'increment del volum de feina a moltes administracions públiques amb una reorientació de la seva funció al si de la societat.

Tot plegat, de manera inevitable, va fer aflorar una demanda que, sense tenir-ne una consciència sempre prou clara, portava a l'evidència que l'Administració pública era, com totes les organitzacions, una estructura complexa; que la documentació que generava no era un mer suport informatiu sinó que contenia en si mateixa altres valors a més de l'històric, i que la seva producció era en bona part la materialització de l'activitat de l'Administració. No es parlava gaire en aquell moment de *gestió documental*, no cal dir ja de *societat de la informació*, però es va evidenciar que calia una actuació global, amb una visió transversal, que solament es podia afrontar el problema des d'aquest enfocament, és a dir,

considerant l'organisme com a sistema, dins del qual es configura el de gestió documental que, a la vegada, reclama un responsable del seu disseny i administració.

Ras i curt, és així com força persones formades com a historiadors, amb una experiència arxivística sovint limitada al paper d'usuaris investigadors, aterren als arxius. La lògica del moment hi portava. D'on pouar si no professionals per a aquesta tasca?

La situació va donar lloc a algunes pugnes per ocupar un sector professional en expansió, però el cert és que no es dibuixava en cap àmbit formatiu universitari una proposta que capacités de manera idònia per a l'exercici professional amb l'orientació exposada.

Essent així caldrà preguntar-se què donava als historiadors un perfil més avantatjós. Creiem que la resposta rau en la capacitat per a un enfocament global que no introdueix separació entre el document, la seva funció i el procés que es porta a terme a l'organisme que el genera. És a dir, una visió de transversalitat sense la qual no és possible l'exercici de l'arxivística en el sentit com l'entendem avui. Cal dir, a més, que la presència de l'historiador com a arxiver ja era habitual als arxius de caràcter històric i que aquests arxius tampoc no eren totalment aliens a l'evolució conceptual i metodològica de l'arxivística. Igualment, no es pot oblidar el contacte de l'historiador amb l'arxiu pel fet de ser-ne un dels usuaris més habituals en aquell moment, si no l'exclusiu en molts casos.

Evidentment, no estem defensant pas que sigui la formació en història la que nodreixi de les competències idònies per esdevenir arxiver. Estem remarcant el que va succeir en el context d'un procés de canvi institucional i social que va provocar una demanda professional que no s'havia previst però que, per contra, era del tot inevitable, com va demostrar la realitat.

Alguns treballs impulsats en el seu moment des de l'AAC ens ofereixen dades que ens ajuden a formar-nos una imatge de la situació professional aproximadament al cap d'una dècada d'haver-se iniciat el procés que hem esbossat. Caldria destacar especialment l'enquesta sobre la situació professional dels arxivers de Catalunya,¹ el conjunt d'articles aplegats en el volum commemoratiu del desè aniversari de l'AAC² i la Jornada d'Estudi i Debat del 1996 sobre la condició professional de l'arxiver a l'Administració pública.³ Resulta il·lustratiu referir-se també primerament a l'evolució del nombre de socis de l'AAC, que podem veure en la taula 1:

Taula 1. **Moviment general d'associats a l'AAC entre el 1985 i el 1995**

Any	Nombre d'altres	Nombre de baixes	Percentatge
1985-1987	140	0	21,98%
1988	76	4	11,93%
1989	58	5	9,11%
1990	51	5	8,01%
1991	51	11	8,01%
1992	74	15	11,62%
1993	70	13	10,99%
1994	45	12	7,06%
1995	72	21	11,30%
Total	637	86	100,00%

Cal una certa ponderació d'aquestes dades per no projectar-les automàticament sobre el nombre total d'arxiviers en actiu, ja que es refereixen al nombre d'associats. El valor que ens interessa és el que correspon al de socis numeraris (aquells que exerceixen com a arxiviers), que el 1995 representava aproximadament el 48% del total d'associats, és a dir, poc més de 300.

El treball de Mariona Corominas⁵ ens permet un encreuament de dades amb el qual podem dibuixar la situació a mitjan dècada del 1990 a partir de veure la distribució d'aquests 300 associats i escaig entre les diverses tipologies d'arxius, com es mostra en la taula 2, on destaca de manera clara el paper dels arxius municipals:

Taula 2. **Distribució dels arxiviers per tipologies d'arxiu**

Arxius de l'Administració autonòmica	
Arxiu Nacional de Catalunya	2,00%
Arxius centrals administratius de la Generalitat	6,70%
Arxius comarcals	12,80%
Arxiu del Parlament de Catalunya	0,60%
Arxius judicials	2,00%
Arxius de les delegacions territorials de la Generalitat	1,30%
Altres	0,60%

Arxius de l'Administració local	
Arxius de les diputacions	2,70%
Arxius dels consells comarcals	0,60%
Arxius municipals	48,60%
Mancomunitats de municipis	0,70%
Arxius de l'Administració de l'Estat	
Arxius de titularitat estatal	2,00%
Arxius d'institucions	
Arxius universitaris	2,70%
Arxius col·legials	1,30%
Arxius privats	
Eclesiàstics	6,00%
Arxius d'empresa	4,00%
Arxius personals	1,30%
Arxius de partits polítics	1,30%
Altres	2,80%

Un darrer apunt amb relació a la formació genèrica dels arxiviers en actiu i a l'especialitzada mitjançant el màster en arxivística promogut des de l'AAC i que s'oferia des del 1989 el presentem en la taula 3:

Taula 3. **Formació dels arxiviers**

Formació genèrica	
Llicenciats en geografia, història o filosofia i lletres	88,55%
Altres llicenciatures	2,70%
Diplomats (especialment en biblioteconomia i documentació)	5,85%
Sense dades	2,90%
Estudis de màster	
Els havien realitzat el 1994	40,60%
No els havien realitzat	59,40%

2. L'anomalia d'una formació inexistent

La formació de base de la major part d'arxiviers era, i en un nombre considerable encara ho és, d'historiador. Això és el que es feia des del segle XIX, quan les places d'arxiu, majoritàriament d'arxiu històric, eren ocupades per llicenciats en història amb vocació investigadora.

De fet, els requisits demanats en els successius concursos oposició convocats per l'Administració pública per tal de proveir-se de places d'arxiver se circumscriuen durant les dècades del 1980 i el 1990 a la possessió d'un títol de doctor o de llicenciat en història. En la primera d'aquestes convocatòries es fa prevaler l'especialitat d'història medieval.⁶ En la segona, l'any 1989,⁷ s'amplia a totes les branques d'història i també a les filologies. En les dues convocatòries del 1990 i el 1993 es demana posseir el títol de llicenciat en filosofia i lletres o en geografia i història o estar en condicions d'obtenir-lo. Les titulacions demanades s'incrementen en la convocatòria del 1999, en la qual es demana posseir el títol de llicenciat en filosofia i lletres, en geografia i història, en humanitats o en documentació, o equivalent, o estar en condicions d'obtenir-lo. I en la següent del 2006 s'hi afegeix ciències de la informació.

D'una manera progressiva, el perfil professional dels arxiviers canvia considerablement durant les últimes dècades del segle XX. A les tasques habituals dels arxius històrics s'hi comencen a sumar les tasques dels arxius administratius i de gestió. L'evolució de la funció d'arxiu al si de les administracions es pot analitzar a partir dels temaris d'oposicions al cos d'arxiviers que formalitza en la llista de temes les competències exigides als arxiviers. Des que es va crear el cos de titulats superiors de la Generalitat de Catalunya (Llei 9/1986, de 10 de novembre), s'han aprovat tres temaris específics d'arxiviers, l'evolució dels quals reflecteix el canvi de perfil professional d'aquests 24 anys.⁸

El primer element que cal destacar és la presència significativa de temes sobre el coneixement i la història de les institucions en el temari del 1989 i la seva progressiva reducció especialment significativa pel que fa a l'època medieval (21 temes en el temari del 1989, que es comprimeixen a tretze temes en el del 1999 i el del 2006), directament proporcional a l'augment progressiu de temes propis de la metodologia i les tècniques arxivístiques i el coneixement dels fons i les tipologies documentals (22 temes en el del 1989, 47 en el del 1999 i 52 en el temari del 2006).

La segona qüestió destacable és l'evolució del temari cap a temes de gestió documental, que l'any 1989 no tenien cap presència. Els 22 temes del 1989 se centraven en les qüestions generals sobre arxivística i els diferents tipus d'arxius

de Catalunya i sobre història de les institucions. De tècniques específicament arxivístiques només hi havia tres temes de descripció dels documents, dos més que feien referència a la difusió dels arxius i tres sobre la conservació dels suports.

El salt qualitatiu s'esdevé en el temari del 1999, quan aquest temari ja és un reflex del que s'està fent a diferents arxius de Catalunya (tant des de la Generalitat com des d'altres institucions), amb l'assumpció de tasques de gestió documental. Per tant, els seus 47 temes són un reflex de la visió polièdrica de la professió, on el pes específic el tenen els temes de metodologia arxivística i específicament els de gestió documental: tramitació administrativa, classificació, descripció, avaluació i implantació de sistemes de gestió documental.

El de l'any 2006 modernitza el temari i l'adequa a la nova realitat arxivística: introdueix normes i estàndards, comprimeix temes (com, per exemple, documents audiovisuals, fons patrimonials i personals), n'amplia altres (tipus d'arxius), n'introdueix de nous (tesaurus, màrqueting i webs) i recull la terminologia més acceptada (avaluació en lloc de valoració).

Per descomptat, podem establir un paral·lelisme entre aquestes noves funcions i la trajectòria de la formació. Com ja s'ha explicat a bastament, la inexistència d'una formació reglada i normalitzada fins a la creació de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents l'any 2002 deixava la formació a les mans de les mateixes institucions arxivístiques. Per això, un dels mecanismes d'aquesta formació eren els concursos oposició: cada aspirant a arxiver s'havia de formar individualment a partir de l'estudi i la preparació individual del temari. El complement eren els cursos oferts principalment per l'Associació d'Arxivers de Catalunya, però també per altres organismes (els mateixos arxius, la Diputació de Barcelona, l'Escola d'Administració Pública).

El paper de l'Associació d'Arxivers de Catalunya ha estat clau i des de la seva constitució assumeix com un objectiu primordial en el procés de construcció de la professió el compromís de promoure la formació dels arxivers. Per això, des del principi posa en marxa diversos mecanismes i activitats que han contribuït i contribueixen a la formació integral dels arxivers i que li permeten cobrir les diferents necessitats formatives: la celebració de jornades, la formació continuada i la formació universitària.

Tant les jornades de celebració biennal com la Jornada d'Estudi i Debat (reservada als anys en els quals no hi ha congrés) han contribuït a donar veu a les diferents experiències catalanes i internacionals que han constituït un marc de formació idònia per al reciclatge professional.

La formació continuada ha programat i programa cursos monogràfics per tal que els arxivers en exercici actualitzin els seus coneixements i puguin incorporar les novetats metodològiques i tecnològiques en la seva pràctica professional.

L'anàlisi de l'evolució dels cursos de formació continuada d'aquests 22 anys (del 1987, any del primer curs monogràfic, al 2009) il·lustra també l'assumpció progressiva del nou perfil professional dels arxivers. És significatiu que el primer dels cursos que es va programar l'any 1987 fos de paleografia, com també que el 1992, el 1993 i el 1995 es programessin cursos de llatí i de conservació i restauració de documents. Aquestes temàtiques van anar decaient progressivament en favor de la gestió documental. Així, l'any 1990 ja es va convidar Michel Roberge, arxiver canadenc, a impartir un curs sobre gestió de documents administratius, el 1994 s'hi va afegir un curs sobre la Llei 30/1992, el 1997 sobre gestió de la qualitat, i el 2000 sobre circuits administratius i documents electrònics. Com es pot apreciar en l'annex 3, l'evolució a partir del 2000 dibuixa una formació continuada molt més madura, amb la programació de cursos monogràfics molt més concrets que incorporen ja les noves funcions assumides pels arxivers i que donen resposta a les necessitats formatives dels professionals en exercici. Entre les diferents temàtiques que s'han anat succeint destaquem: màrqueting, avaluació, documents electrònics, accés i protecció de dades, classificació i descripció.

Si bé les jornades i els programes de formació continuada han estat molt importants per a la professió, no es pot deixar de banda que la maduresa d'una professió no es pot assolir sense una formació universitària sòlida. Per això, l'AAC va lluitar des de l'inici per aconseguir uns estudis universitaris i així va impulsar i organitzar conjuntament amb la Universitat Autònoma de Barcelona el Màster en arxivística. L'any 1989 s'organitza la primera edició, en el marc de l'Institut d'Estudis Medievals de la UAB, que fou fundat i dirigit per Frederic Udina Martorell, historiador i arxiver, catedràtic de la UAB i director de l'Arxiu de la Corona d'Aragó del 1976 al 1982. Fins a l'any 2002 es van organitzar nou edicions d'aquest màster amb diferents universitats catalanes,⁹ cosa que va permetre descentralitzar la formació i fer-la arribar als arxivers d'arreu de Catalunya.

El màster formalitzava un programa de formació de 50 crèdits i va diplomar 350 alumnes amb un grau d'inserció laboral del 100%. La consolidació del màster, l'assumpció de les modernes tendències en arxivística i els nous reptes plantejats per un augment creixent de les institucions d'arxius van propiciar la incorporació de continguts relacionats amb la gestió documental i les tecnologies de la informació, tal com es pot comprovar amb el canvi de nom del màster, que

de l'inicial Màster en arxivística va passar a anomenar-se Màster en arxivística i gestió de documents.

3. Cap a la normalització de la formació

La creació de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents (ESAGED) marca el punt d'inflexió en la trajectòria de la formació. Podríem dir que amb l'ESAGED s'ha aconseguit una situació de normalització pel que fa a la formació, ja que ha significat la seva institucionalització a partir de la creació d'un centre universitari amb uns objectius fundacionals ambiciosos que pretén organitzar la formació integral dels arxiviers, impulsar la recerca en arxivística i esdevenir un centre assessor en matèria d'arxius i gestió documental. I que vinculat a la Universitat Autònoma de Barcelona permet finalment que l'ensenyament de l'arxivística accedeixi de manera formal a la universitat.

Per entendre la importància de l'Escola hem de recordar que el precedent més proper és l'Escola de Diplomàtica creada el 1858 i dissolta el 1900. Durant tot el segle xx l'arxivística ha estat absent de la universitat, exceptuant alguna assignatura en les facultats de lletres i en les de biblioteconomia i documentació, i ja l'última dècada del segle xx en els diferents màsters proposats per diverses universitats espanyoles (Sevilla, Autònoma de Barcelona i Carlos III de Madrid).

L'ESAGED ha organitzat el Graduat superior d'arxivística i gestió de documents (2002-2009) i el Màster en arxivística i gestió de documents (a partir del 2009), amb un pla d'estudis adequat al nou perfil professional i amb una càrrega lectiva molt més potent del que havia estat fins ara. Dels 50 crèdits dels màsters anteriors es passa a 120 crèdits, cosa que permet una formació molt més completa que equilibra la càrrega entre les matèries més pròpiament d'arxiu històric i administratiu i aquelles més pròpies de gestió documental. L'annex 4 reproduïx els programes d'estudis del màster del 1990-1992, el del 1999-2000 i l'actual del 2009-2010. La nova càrrega lectiva ha permès incloure un pràcticum perquè els alumnes facin una estada de pràctiques en diferents serveis d'arxius que complementa la formació teòrica i que, a més, permet posar en contacte els alumnes amb el món professional, la qual cosa ha estat valorada molt positivament tant pels ocupadors com pels aspirants a arxiver.

Quant al perfil de l'alumnat és interessant destacar el canvi que s'ha produït aquests últims anys. Els primers màsters van servir majoritàriament per donar formació a persones que ja estaven exercint i, per tant, la utilitat principal era regularitzar situacions. Amb l'ESAGED entren com a alumnes estudiants que

just en acabar la seva carrera opten per l'arxivística com a sortida professional. És la primera vegada en què accedeixen als arxius persones amb una formació teòrica i específica prèvia, ja que fins llavors entraven com a llicenciats en lletres i es formaven un cop estaven treballant. És per això que les estadístiques dels estudiants revelen aquest canvi d'alumnat. En la taula 4 analitzem el període de temps transcorregut entre l'any d'obtenció del títol de llicenciat o diplomad per part de l'alumne i l'any de matriculació a l'ESAGED:

Taula 4. Període de temps entre l'obtenció del títol d'accés als estudis i la matriculació

Any de matriculació	Percentatge d'alumnes segons els anys transcorreguts											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	>10
2002	16%	8%	2%	18%	4%	4%	10%	6%	4%	4%	0%	24%
2003	29%	20%	8%	8%	0%	4%	4%	2%	4%	0%	2%	19%
2004	27%	27%	10%	7%	0%	0%	3%	0%	0%	7%	4%	15%
2005	11%	13%	4%	5%	2%	11%	9%	2%	9%	2%	2%	30%
2006	36%	26%	4%	14%	4%	2%	4%	2%	2%	0%	0%	8%
2007	32%	11%	15%	4%	4%	4%	0%	4%	0%	3%	3%	23%
Mitjana	25%	18%	7%	9%	2%	4%	5%	3%	3%	2%	2%	20%

La taula mostra el predomini d'una matriculació cada vegada més immediata entre l'obtenció de la titulació de llicenciat o diplomad i la incorporació a l'ESAGED, que majoritàriament es concentra entre el mateix any de la titulació i els dos següents, fet que es tradueix en unes mitjanes d'edat a l'entorn dels 24 anys. Tot i així, la mitjana global s'incrementa sovint fins als 29-31 anys, segons els cursos, atesa la presència d'un nombre relativament alt d'alumnes titulats fa més de deu anys. Aquest grup (un 20% de mitjana) ha evolucionat des dels arxivers en actiu que no havien pogut accedir anteriorment a la formació especialitzada cap a una tendència creixent de persones que s'incorporen als estudis com a via per accedir a un canvi en la seva orientació professional.

Des de l'ESAGED, el moment actual es percep com el de la projecció de l'arxivística tant en el sector públic com en el privat, oferint respostes als nous reptes que plantegen la gestió eficient, l'aplicació de les noves tecnologies i la demanda de transparència de les organitzacions, superant la confusió en la percepció social que al llarg de dècades ha assimilat l'arxivística a la conserva-

ció i l'explotació gairebé en exclusiva de fonts històriques, fet que ha limitat de manera notable la seva implantació i ha impedit clarament una presència normalitzada en l'àmbit acadèmic.

La definició de l'espai europeu d'educació superior (EEES) ha encaixat en l'esdevenidor de l'ESAGED coincidint amb el moment que el col·lectiu professional ha consensuat a l'Estat espanyol un marc de referència per a la formació dels arxivers.¹⁰ La mateixa ESAGED, després de l'experiència docent dels primers anys de funcionament, ha desenvolupat un treball intern per tal de cercar una proposta adaptada a l'EEES i que, per tant, estigués també en correspondència amb la formació impartida en altres països que en formen part i amb experiència en l'aplicació d'aquest nou model a les seves universitats.¹¹ Un procés, val a dir, que en el cas espanyol s'ha vist extraordinàriament demorat en la seva aplicació.

El procés de definició dels nous estudis homologables a l'EEES ha coincidit, també, amb un procés més general portat a terme per les associacions professionals de definició de competències professionals. En aquest sentit, l'AAC va crear el 2008 un grup de treball sobre competències professionals per tal de participar en el grup homònim que l'SPA i l'EURBICA han constituït dins del Consell Internacional d'Arxius i del qual l'ESAGED forma part.

Com a resultat del treball desenvolupat des del sector professional, de l'experiència adquirida des de la posada en marxa de l'ESAGED i de la reflexió que s'ha portat a terme sobre el model formatiu que calia seguir, s'ha considerat com la més adient la formació a escala de postgrau per mitjà d'uns estudis de màster de 120 crèdits ECTS, per cursar en dos anys, seguint l'experiència dels estudis de graduat impartits des del 2002. Val a dir, a més, que aquest model encaixa amb els referents que el col·lectiu professional ha definit i és esperable que s'adaptin en el futur altres ofertes formatives existents a l'Estat espanyol, a més de la catalana, ara per ara molt diferenciades amb relació al model que comentem.

L'ESAGED ha estat sense cap mena de dubte un element clau en el procés de normalització progressiva de la professió des del moment que ha definit un marc formatiu homologable al que s'oferia en altres països del nostre entorn, després de la trajectòria erràtica que ha caracteritzat històricament la formació dels arxivers a l'Estat espanyol al llarg de tot el segle xx.

4. L'evolució del mercat de treball els darrers anys

L'enquesta d'arxius de Catalunya que porta a terme la Generalitat cada dos anys des del 1998¹² ens permet disposar d'una sèrie estadística que proporciona una base quantitativa per a l'avaluació de l'evolució del mercat de treball fins avui.

Una primera qüestió és l'evolució del nombre d'arxius, ja que la variació global no és pas menor. En la franja cronològica que considerem s'han incorporat un total de 69 arxius nous, on destaquen els centrals administratius de la Generalitat, els municipals i els judicials. No és rellevant, en canvi, l'evolució que observem a la resta, que en els casos dels eclesiàstics i les d'entitats privades ofereixen fins i tot dades negatives. Cal advertir que les dades no corresponen de fet a un registre d'arxius, sinó al nombre dels que han contestat l'enquesta, i això introdueix un grau de distorsió respecte a la realitat. Precisament els grups amb valors negatius són els que presenten més irregularitat de respostes al llarg de la sèrie, de manera que no podem parlar pròpiament que la reducció en el nombre total signifiqui la desaparició o el tancament d'arxius. Cal destacar també el fet que els arxius d'empresa, per exemple, són pràcticament invisibles, situació que deriva en bona part d'un concepte erroni d'arxiu en aquest sector, cosa que a la vegada fa difícil obtenir-ne dades. Aquest sector continua sent opac per a nosaltres, malgrat que és un dels que avui hauríem de començar a considerar com a prioritari des de la perspectiva de les noves vies d'ocupació professional.

Taula 5. Evolució del nombre d'arxius segons la resposta a l'enquesta d'arxius de Catalunya

Nombre d'arxius	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Barcelona	12	12	12	12	12	0
Centrals Administratius de la Generalitat	1	11	21	23	23	22
Arxius Comarcals	29	29	30	30	32	3
Diputacions	4	4	4	4	4	0
Dipòsit de Cervera	1	1	1	1	1	0
Eclesiàstics	31	30	28	26	29	-2
Entitats privades	24	24	21	21	22	-2
Institucions	6	9	8	8	9	3
Judicials	3	3	14	17	23	20
Municipals	87	92	96	100	109	22
Militars	1	1	1	1	1	0
Notarials	1	1	1	1	1	0
Arxiu Nacional de Catalunya	1	1	1	1	1	0
Privats	15	14	15	16	17	2
Universitaris	5	5	5	5	6	1
Total	221	237	258	266	290	69

La taula 5 ens mostra uns resultats prou contundents per si mateixos pel que fa a l'evolució global del personal dels arxius. D'altra banda, l'evolució del personal a temps complet i a temps parcial, juntament amb els valors que presenten

els grups d'altres tècnics i col·laboradors, mostra una consolidació progressiva en els llocs de treball, en què la presència de personal amb formació de llicenciatura és clarament dominant.

Taula 6. Evolució global del personal dels arxius de Catalunya

Personal en el total d'arxius	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	783	892	920	968	1131	348
Total de personal a temps complet	381	530	577	620	701	320
Total de personal a temps parcial	402	362	343	348	430	28
Total de llicenciats	248	319	341	364	446	198
Total de diplomats	64	77	79	77	88	24
Total de restauradors	4	7	4	8	11	7
Total altres tècnics	77	78	94	87	48	-29
Total administratius	126	162	180	227	218	92
Total subalterns	42	63	58	65	66	24
Total col·laboradors	222	186	164	140	194	-28

En l'annex 1 es pot consultar l'evolució de manera detallada per als tipus d'arxiu de la taula 5. Els increments més destacables es produeixen als arxius centrals administratius de la Generalitat, als judicials, als municipals i als comarcals, amb increments globals pel que fa al total de personal de 99, 74, 61 i 29 treballadors, respectivament. Aquests mateixos arxius encapçalen els valors d'ocupació a temps complet i l'increment de titulats superiors.

En aquest punt caldrà que ens preguntem, vistes les dades, si ens trobem doncs encara en una fase expansiva o bé s'està assolint un nivell de normalització que portarà ja a una moderació en la demanda de professionals. De fet, si contrastem les ràtios del nombre de treballadors per arxiu del 1995 i les actuals, la diferència és notable. Passem d'uns valors globals a l'entorn d'1,613 a uns actuals de 3,9. Aquestes dades són òbviament globals i amaguen desequilibris importants d'uns arxius a uns altres, però cal prendre-les en consideració.

Tot i que no resulta una tasca simple, cal tenir en compte el potencial de creixement dels arxius a les administracions públiques. Cal prestar atenció en primer lloc al gruix dels arxius municipals. Una trentena de municipis estan obligats a implantar un servei d'arxiu pel fet de superar els 10.000 habitants, sia ara o per arribar a aquest llindar a curt termini.

El nombre de municipis que se situen a la franja entre els 5.000 i els 10.000 habitants arriba a la vuitantena. D'aquests municipis, solament poc més de vint disposaven de servei d'arxiu el 2006. Cal tenir en compte que pel volum documental que conserven alguns d'aquests municipis podem estimar que aproximadament un 40-50% requeririen almenys un tècnic amb dedicació completa i en força casos el suport de personal auxiliar. Tot i que estem parlant de municipis que tendim a considerar menors, els fons custodiats superen sovint els 300

metres lineals. La llei no els obliga a crear el servei d'arxiu, però una altra cosa és la manera com es resol el tractament de la documentació, la implantació de sistemes de gestió documental i la modernització administrativa, i això per a tots els municipis i administracions. Malgrat les resistències del legislador a utilitzar altres paràmetres que els demogràfics, la realitat va evidenciant unes necessitats que requereixen resposta tècnica especialitzada amb independència del nombre d'habitants.

Els arxius comarcals, tot i que han avançat força els darrers anys, encara estan en procés de desplegament complet, de manera que ara com ara resten per posar-ne en marxa a curt termini mitja dotzena. Finalment, tot i que caldrà veure de quina manera es desenvolupa, no podem deixar de banda la repercussió que hauria de tenir en el mapa arxivístic la implantació de les vegueries.

No sembla, doncs, que el personal ocupat en els arxius i la gestió documental a l'Administració pública correspongui a valors de saturació del sector, sinó que aquest sector més aviat encara presenta una demanda potencial molt destacable i que caldrà cobrir amb nivells de qualificació alts.

Pel que fa a la formació, gairebé la totalitat del personal llicenciat universitari dels arxius catalans s'ha format de manera específica per mitjà de les diverses edicions del Màster d'arxivística entre el 1987 i el 2001 o del Graduat superior d'arxivística i gestió de documents a la UAB a partir del curs 2002-2003.

5. Respondre a la demanda que ve: construir el futur des d'ara

Malgrat els desequilibris existents i la necessitat de més projecció de la professió que doni a conèixer la seva implicació amb relació a la gestió documental i que esvaeixi la confusió amb la recerca històrica documental, cal fer una valoració positiva del procés seguit. Una valoració que no ha de servir tant per justificar la millora, certament des d'una situació de molta precarietat, com per identificar de manera precisa en quin lloc estem situats.

S'ha incrementat el nombre d'arxius i el de professionals, alhora que s'ha consolidat una oferta de formació universitària. Però cap dels tres no es poden considerar indicadors en nivells prou satisfactoris, ja que encara cal implantar arxius en moltes administracions i potenciar-los en l'àmbit privat i d'empresa; cal reforçar el seu posicionament dins les organitzacions; és indispensable un reconeixement dels professionals adequat al seu nivell formatiu, i ens cal assolir l'oficialització d'uns estudis que fins ara s'han ofert com a titulació pròpia.

Però aquesta situació i pel fet de presentar encara ombres, no ens ha de fer creure que estem com estàvem i que el s'ha fet fins ara és el que cal continuar fent. Hem vist canvis rellevants en la dinàmica de creació d'arxius, de la contractació de professionals (malgrat situacions de precarietat no justificables) i canvis en l'orientació, els continguts i el marc de la formació i en els perfils professionals que es demanen.

El canvi que s'ha esdevingut situa l'arxivística en un punt de no-retorn, però no ha de fer oblidar la necessitat de tenir molt presents aspectes com ara:

- Potenciar la formació inicial i especialitzada des de l'àmbit universitari. Es fa evident que ja no és possible plantejar-se la incorporació a l'exercici de l'arxivística i la gestió documental sense una formació prèvia específica ni sense una formació continuada sòlida. En aquest sentit, entenem que l'adequació de tota l'oferta formativa de l'ESAGED a l'EEES, i més concretament l'oficialització del Màster en arxivística i gestió de documents, representa un pas fonamental en la normalització.
- Potenciar el reconeixement dels estudis específics i especialitzats com a condició per a l'exercici professional.
- Plantejar-se la necessitat de donar formació esglaonada adequada als diferents nivells de competència professional per afrontar les necessitats d'uns serveis d'arxius cada vegada més complexos i amb unes plantilles més grans.
- Obrir les convocatòries d'arxiviers per accedir a la funció pública a la totalitat de llicenciatures i graus si s'acompanyen de la formació específica en arxivística.
- Desenvolupar projectes de recerca des de l'ESAGED, amb implicació de professionals dels arxius i els docents universitaris, de manera que sigui possible un desenvolupament metodològic i instrumental que doni resposta de manera estratègica als nous reptes que es plantegin, creant oportunitats d'innovació. La recerca també ha de facilitar l'increment de professionals amb titulació de doctorat que puguin exercir la docència d'acord amb les directrius de l'EEES.
- Potenciar una distribució territorial en l'àmbit de l'Estat espanyol d'una oferta formativa específica en arxivística que es correspongui amb les directrius consensuades pel sector professional.¹⁴
- Reclamar una harmonització dels processos de selecció del personal dels arxius a les administracions públiques, adequats als nous perfils professionals i la formació específica.
- Incrementar la presència professional fora de l'àmbit de l'Administració pública. No hi ha dubte que aquest és un repte important pel qual cal ca-

pacitat per desenvolupar noves estratègies d'ocupació a partir de l'oferta de solucions a un sector que ens desconeix.

Annex 1. Evolució del personal dels arxius entre el 1998 i el 2006

Ajuntament de Barcelona	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	109	95	97	107	94	-15
Total de personal a temps complet	70	80	81	88	75	5
Total de personal a temps parcial	39	15	16	19	19	-20
Total de llicenciats	29	25	27	25	26	-3
Total de diplomats	8	7	18	17	11	3
Total de restauradors	0	1	1	1	1	1
Total altres tècnics	17	16	8	9	7	-10
Total administratius	26	21	18	30	21	-5
Total subalterns	9	10	8	9	9	0
Total col·laboradors	20	15	17	16	15	-5

Centrals Administratius de la Generalitat	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	13	86	110	106	112	99
Total de personal a temps complet	5	63	81	90	97	92
Total de personal a temps parcial	8	23	29	16	15	7
Total de llicenciats	0	36	38	35	45	45
Total de diplomats	7	10	10	9	4	-3
Total de restauradors	0	0	0	0	0	0
Total altres tècnics	0	2	10	6	1	1
Total administratius	2	28	37	42	47	45
Total subalterns	0	9	10	14	11	11
Total col·laboradors	4	1	5	0	2	-2

Arxius Comarcals	1998	2000	2002	99	2006	Diferència
Total de personal	114	99	95	99	143	29
Total de personal a temps complet	61	62	65	69	77	16
Total de personal a temps parcial	53	37	30	30	66	13
Total de llicenciats	37	36	43	47	56	19
Total de diplomats	3	4	4	3	7	4
Total de restauradors	0	0	0	0	2	2
Total altres tècnics	6	6	3	3	4	-2
Total administratius	17	20	22	24	24	7
Total subalterns	10	12	12	11	14	4
Total col·laboradors	41	21	11	11	21	-20

Diputacions	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	17	27	32	33	35	18
Total de personal a temps complet	17	24	30	31	34	17
Total de personal a temps parcial	0	3	2	2	1	1
Total de llicenciats	4	7	8	8	9	5
Total de diplomats	4	5	6	4	7	3
Total de restauradors	0	0	0	0	0	0
Total altres tècnics	0	4	5	2	6	6
Total administratius	8	8	12	15	15	7
Total subalterns	1	1	1	2	2	1
Total col·laboradors	0	2	0	2	0	0

Eclesiàstics	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	99	106	102	92	126	27
Total de personal a temps complet	19	26	28	32	42	23
Total de personal a temps parcial	80	80	74	60	84	4
Total de llicenciats	32	38	32	26	42	10
Total de diplomats	7	10	3	5	5	-2
Total de restauradors	0	0	0	4	4	4
Total altres tècnics	3	5	5	1	4	1
Total administratius	8	11	9	13	2	-6
Total subalterns	1	0	0	0	1	0
Total col·laboradors	48	42	53	43	60	12

Entitats privades	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	55	72	65	59	67	12
Total de personal a temps complet	17	25	21	18	26	9
Total de personal a temps parcial	38	47	44	41	41	3
Total de llicenciats	13	16	18	14	18	5
Total de diplomats	10	15	8	10	14	4
Total de restauradors	0	2	0	0	0	0
Total altres tècnics	6	11	14	12	11	5
Total administratius	7	4	4	3	3	-4
Total subalterns	2	1	1	1	2	0
Total col·laboradors	17	23	20	19	23	6
Institucions	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	21	29	29	37	44	23
Total de personal a temps complet	18	26	28	27	31	13
Total de personal a temps parcial	3	3	1	10	13	10
Total de llicenciats	7	9	10	12	14	7
Total de diplomats	2	3	2	3	3	1
Total de restauradors	0	0	0	0	0	0
Total altres tècnics	7	8	6	4	1	-6
Total administratius	3	6	6	13	12	9
Total subalterns	2	2	4	5	4	2
Total col·laboradors	0	1	1	0	4	4
Judicials	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	7	9	25	42	81	74
Total de personal a temps complet	6	8	18	28	49	43
Total de personal a temps parcial	1	1	7	14	32	31
Total de llicenciats	4	5	19	31	71	67
Total de diplomats	0	0	1	0	3	3
Total de restauradors	0	0	0	0	0	0
Total altres tècnics	0	0	0	0	0	0
Total administratius	3	4	5	11	6	3
Total subalterns	0	0	0	0	1	1
Total col·laboradors	0	0	0	0	0	0
Municipals	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	229	251	251	269	290	61
Total de personal a temps complet	97	140	146	162	189	92
Total de personal a temps parcial	132	111	105	107	101	-31
Total de llicenciats	85	108	107	124	126	41
Total de diplomats	12	13	16	15	25	13
Total de restauradors	1	1	0	0	0	-1
Total altres tècnics	24	16	27	37	6	-18
Total administratius	36	44	51	56	72	36
Total subalterns	10	20	16	15	14	4
Total col·laboradors	61	49	34	22	25	-36
Arxiu Nacional de Catalunya	1998	2000	2002	2004	2006	Diferència
Total de personal	39	39	41	42	44	5
Total de personal a temps complet	39	39	41	35	37	-2
Total de personal a temps parcial	0	0	0	7	7	7
Total de llicenciats	15	15	15	15	17	2
Total de diplomats	2	2	2	2	2	0
Total de restauradors	3	3	3	3	3	0
Total altres tècnics	7	8	10	9	5	-2
Total administratius	6	5	5	5	5	-1
Total subalterns	6	6	6	8	7	1
Total col·laboradors	0	0	0	0	0	0

Annex 2. Temaris de les proves selectives per a l'accés al cos de titulats superiors de la Generalitat: arxivers

Ordre de 17 d'agost de 1987 ¹⁵	Resolució de 22 de gener de 1999 ¹⁶	Resolució GAP/358/2006, de 14 de febrer ¹⁷
C) Temari específic d'arxivers	Cos de titulats superiors, arxivers	Cos de titulació superior de la Generalitat, arxivers
- 1 Institucions	Institucions	
Tema 31	Tema 1	Tema 1
Les institucions feudals a Catalunya	Tema 1. Les divisions territorials a Catalunya: èpoques medieval, moderna i contemporània	La Cancelleria Reial catalanoaragonesa i els seus antecedents comtals
Tema 32	Tema 2	Tema 2
Fonts per a l'estudi de les institucions feudals a Catalunya	Tema 2. La Cancelleria Reial catalanoaragonesa i els seus antecedents comtals. Tipologies documentals	Origen, funcionament i competències de les Corts Catalanes a l'època medieval i moderna. La Diputació del General fins al Decret de Nova Planta
Tema 33	Tema 3	Tema 3
L'organització territorial a Catalunya durant l'època medieval	Origen, funcionament i competències de les Corts Catalanes a l'època medieval i moderna. La Diputació del General fins al Decret de Nova Planta	El Govern reial a Catalunya: el lloctinent i l'Administració virregnal; l'Administració financera
Tema 34	Tema 4	Tema 4
Les cancelleries comtals catalanes	El Govern reial a Catalunya: el lloctinent i l'Administració virregnal; l'Administració financera; l'Administració de Justícia	Les institucions de govern i l'Administració a Catalunya al segle XVIII
Tema 35	Tema 5	Tema 5
La Cancelleria Comtal a l'època medieval	Les institucions de govern i l'Administració a Catalunya als segles XVIII i XIX	Les institucions de govern i l'Administració a Catalunya al segle XIX
Tema 36	Tema 6	Tema 6
Orígens i evolució del municipi medieval	Origen i evolució del municipi a Catalunya fins al segle XIX	Els orígens i l'evolució de l'Administració de Justícia

Tema 37	Tema 7	Tema 7
L'organització de l'Església a l'època medieval	Característiques de l'organització municipal a Catalunya als segles XIX i XX	Origen i evolució del municipi a Catalunya fins al segle XIX
Tema 38	Tema 8	Tema 8
Orígens i evolució del monacat a Catalunya	L'organització de l'Església medieval i moderna a Catalunya. L'organització dels arxius eclesiàstics a Catalunya	Característiques de l'organització municipal a Catalunya al segle XIX
Tema 39	Tema 9	Tema 9
Orígens de les Corts de Catalunya	Orígens i evolució del monacat a Catalunya. Els principals dipòsits documentals sorgits dels antics arxius monacals catalans	Característiques de l'organització municipal a Catalunya al segle XX
Tema 40	Tema 10	Tema 10
Funcionament i competències de les Corts Catalanes a l'època medieval i moderna	La institució notarial a Catalunya. Els arxius de protocols: organització i tipologies documentals característiques de la institució notarial	L'organització de l'Església medieval i moderna a Catalunya. Orígens i evolució del monacat a Catalunya
Tema 41	Tema 11	Tema 11
Origen i evolució de la Diputació del General a Catalunya fins a principis del segle XV	Les accions en matèria d'arxius i del patrimoni documental dutes a terme per la Mancomunitat de Catalunya i per la Generalitat durant la II República	La institució notarial a Catalunya
Tema 42	Tema 12	Tema 12
La Diputació del General des del segle XV fins al Decret de la Nova Planta	Les accions en matèria d'arxius i del patrimoni documental a Catalunya durant el franquisme. Principals centres i institucions	La Mancomunitat de Catalunya i la Generalitat durant la II República
Tema 43	Tema 13	Tema 13
L'Administració de Justícia a Catalunya a l'època medieval i moderna	La Generalitat de Catalunya des del seu restabliment fins avui	La Generalitat de Catalunya des del seu restabliment fins avui
Tema 44		
El municipi a Catalunya a l'època moderna i contemporània		

Tema 45		
L'organització territorial a l'època moderna i contemporània		
Tema 46		
Les institucions benèfiques a l'època medieval i moderna		
Tema 47		
La institució notarial a Catalunya		
Tema 48		
La Mancomunitat de Catalunya i la seva acció de govern		
Tema 49		
La Generalitat republicana i la seva acció de govern		
Tema 50		
Fonts i bibliografia bàsica per a l'estudi de les institucions catalanes a l'època medieval		
Tema 51		
Fonts i bibliografia bàsica per a l'estudi de les institucions catalanes a l'època moderna i contemporània		
- 2 Arxivística	Arxivística	
Tema 52	Tema 14	Tema 14
Arxivística: conceptes generals i objecte	Evolució històrica dels arxius i de l'arxivística	Evolució històrica dels arxius i de l'arxivística
Tema 53	Tema 15	Tema 15
Ciències auxiliars de l'arxivística	L'arxivística a l'era de la informació: el lloc de l'arxivística en la gestió integrada de la informació. Estat de la qüestió	L'arxiu: concepte, funcions i tipologies
Tema 54	Tema 16	Tema 16
El document gràfic. Principals matèries escriptòriques	El document d'arxiu (I): concepte, característiques i valors	El fons de l'arxiu: concepte i aplicació dels principis de l'arxivística

Tema 55	Tema 17	Tema 17
Concepte d'arxiu. Les seves funcions	El document d'arxiu (II). El document escrit: concepte, principals matèries d'escriptura i evolució	L'organització i el tractament dels fons de l'arxiu
Tema 56	Tema 18	Tema 18
Els arxius i la seva tipologia a l'Estat espanyol	El document d'arxiu (III). El document audiovisual: concepte, característiques i tractament arxivístic	El sistema arxivístic de l'Estat espanyol: organització i centres que l'integren. Funcions de cadascun
Tema 57	Tema 19	Tema 19
Els arxius i la seva tipologia a Catalunya	El document d'arxiu (IV). La fotografia: concepte, tipologia i tractament arxivístic	El sistema arxivístic de Catalunya: organització i centres que l'integren. Funcions de cadascun
Tema 58	Tema 20	Tema 20
La xarxa d'arxius de la Generalitat i les seves funcions	El document d'arxiu (V). El document electrònic: concepte, característiques i tractament arxivístic	L'Arxiu Nacional de Catalunya: organització i funcions. Fons documentals que l'integren
Tema 59	Tema 21	Tema 21
L'Arxiu Nacional de Catalunya i les seves funcions	El document d'arxiu (VI). Els documents de gran format: concepte, tipologia i tractament arxivístic	L'Arxiu de la Corona d'Aragó. Formació i fons documentals que l'integren
Tema 60	Tema 22	Tema 22
L'arxiu històric comarcal. Organització, funcions i serveis	Conservació i restauració dels documents (I): causes de degradació i mesures de prevenció	La Xarxa d'Arxius Comarcals. Organització i funcions. Fons documentals que la integren
Tema 61	Tema 23	Tema 23
L'arxiu històric local. Organització i funcions	Conservació i restauració de documents (II): processos de conservació i restauració	L'arxiu municipal. Organització i funcions. Característiques i les principals tipologies documentals
Tema 62	Tema 24	Tema 24
Organització i descripció d'un arxiu administratiu	El fons d'arxiu: concepte i aplicació del principi de provenença	Els arxius de les diputacions. Organització i funcions. Fons documentals que els integren

Tema 63	Tema 25	Tema 25
Organització i funció dels arxius eclesiàstics a Catalunya	La col·lecció documental: concepte, tipologia i tractament arxivístic	Els arxius centrals dels departaments de la Generalitat: organització i funcions. Els arxius centrals administratius de les delegacions territorials del Govern
Tema 64	Tema 26	Tema 26
Instruments de descripció: guies	L'arxiu: concepte, funcions i tipologies	Els arxius històrics provincials. Organització i funcions. Fons documentals que els integren
Tema 65	Tema 27	Tema 27
Instruments de descripció: inventaris	Organismes internacionals d'arxius: organització, competències, programes i projectes	Els arxius de l'Administració de l'Estat a Catalunya. Organització i funcions. Fons documentals que els integren
Tema 66	Tema 28	Tema 28
Instruments de descripció: catàlegs	El sistema arxivístic a Espanya: organització, tipologia i funcions dels òrgans i els centres que l'integren	Els arxius eclesiàstics a Catalunya: organització i funcions. Fons documentals que els integren. Els principals arxius monacals catalans
Tema 67	Tema 29	Tema 29
Instruments de descripció: index i tesaurus	El sistema arxivístic de Catalunya: òrgans i centres que l'integren. Funcions de cadascun	Els arxius de protocols: organització i funcions. Tipologies documentals
Tema 68	Tema 30	Tema 30
L'arxiu com a centre de conservació documental: edifici, dipòsit i instal·lacions	L'Arxiu Nacional de Catalunya: organització i funcions	Els fons documentals personals i els fons patrimonials. Característiques i tractament arxivístic
Tema 69	Tema 31	Tema 31
Mesures de prevenció i correcció d'agents degradants ambientals. Restauració	L'Arxiu de la Corona d'Aragó. Formació i fons documentals que l'integren	Els fons documentals d'entitats i els fons d'empresa. Característiques i tractament arxivístic
Tema 70	Tema 32	Tema 32
La reprografia. La informàtica aplicada als arxius	L'Arxiu Històric Comarcal: organització i funcions. La xarxa d'arxius històrics comarcals	Els fons documentals de l'Administració de justícia a Catalunya. Característiques i tractament arxivístic

Tema 71	Tema 33	Tema 33
La Llei d'arxius de Catalunya. Competències de la Generalitat en el camp dels arxius	Els arxius de l'Administració local (I). L'arxiu municipal: tipologia documental i tractament arxivístic	L'arxivística a l'era de la informació: el rol de l'arxivística en la gestió integrada de la informació. Estat de la qüestió
Tema 72	Tema 34	Tema 34
Els arxius i la recerca	Els arxius de l'Administració local (II). Els arxius de les diputacions i dels consells comarcals: tipologia documental i tractament arxivístic	Principis i processos per a la implantació d'un sistema de gestió documental a les administracions públiques. La norma ISO 15489
Tema 73	Tema 35	Tema 35
Els arxius i la difusió del patrimoni documental	L'ingrés de la documentació a l'arxiu. Ingressos ordinaris i extraordinaris	El sistema de gestió documental de l'Administració de la Generalitat de Catalunya
	Tema 36	Tema 36
	L'organització dels fons de l'arxiu: el quadre de fons. Concepte i organització	El document d'arxiu. La formació de l'expedient, la tramitació i el tractament arxivístic
	Tema 37	Tema 37
	Els fons documentals patrimonials. Característiques i tractament arxivístic	El document fotogràfic i l'audiovisual: concepte, característiques i tractament arxivístic
	Tema 38	Tema 38
	Els fons documentals d'empresa. Característiques i tractament arxivístic	El document electrònic: concepte, característiques i tractament arxivístic
	Tema 39	Tema 39
	Els fons documentals personals. Característiques i tractament arxivístic	Els documents de gran format: concepte, tipologies i tractament arxivístic
	Tema 40	Tema 40
	Processos d'arxivament: ordenació, classificació i instal·lació a cada una de les fases documentals	El quadre de classificació. Metodologia, elaboració i aplicació

	Tema 41	Tema 41
	La gestió de la documentació administrativa (I). Principis i processos per a la implantació d'un sistema de gestió de la documentació administrativa	Tipologies i característiques dels diferents instruments de descripció
	Tema 42	Tema 42
	La gestió de la documentació administrativa (II). La formació de l'expedient, tramitació i tractament arxivístic	Les normes internacionals de descripció arxivística: la General International Standard Archival Description-ISAD (G) i la Norme Internationale sur les notices d'Autorité Archivistiques relatives aux Collectivités, aux Personnes et aux Familles-ISAAR (CPF). La Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC). Altres normes de descripció arxivística
	Tema 43	Tema 43
	La gestió de la documentació administrativa (III). L'establiment de l'estructura jeràrquica de classificació: el quadre de classificació	Mètodes d'indexació de la documentació. El thesaurus
	Tema 44	Tema 44
	El sistema general de gestió de la documentació administrativa de la Generalitat de Catalunya. Els arxius centrals administratius	Les transferències de documentació i els processos d'arxivament. La gestió dels dipòsits
	Tema 45	Tema 45
	La valoració documental (I). Principis generals, processos d'avaluació i mètodes de selecció documental	Principis generals, processos d'avaluació i mètodes de selecció documental
	Tema 46	Tema 46
	La valoració documental (II). La Comissió Nacional d'Avaluació i Tria de la Documentació: funcions, criteris generals d'avaluació i tria; les taules d'avaluació documental (TAD)	Els òrgans que regulen l'avaluació i la tria documental Catalunya. L'elaboració o aplicació de les taules d'avaluació documental (TAD) a l'Administració de la Generalitat

	Tema 47	Tema 47
	Utilització de bases de dades i processos automatitzats de descripció documental i de gestió de centres d'arxiu	L'accés i el règim jurídic dels documents. Els òrgans que regulen l'accés de la documentació a Catalunya
	Tema 48	Tema 48
	Les aplicacions informàtiques de descripció documental de la Generalitat de Catalunya	La gestió informatitzada dels processos documentals i dels centres d'arxiu a l'Administració de la Generalitat de Catalunya
	Tema 49	Tema 49
	La descripció documental: tipologies i característiques dels diferents instruments de descripció	La planificació i la gestió d'un centre d'arxiu. Els recursos econòmics i humans
	Tema 50	Tema 50
	Les normes internacionals de descripció arxivística: la General International Standard Archival Description-ISAD (G) i la Norme Internationale sur les notices d'Autorité Archivistiques relatives aux Collectivités, aux Personnes et aux Familles-ISSAR (CPF)	L'arxiu, un centre de conservació documental: edifici, equipaments i instal·lacions
	Tema 51	Tema 51
	La planificació i la gestió dels recursos econòmics, tècnics i humans als arxius	Causes de degradació i mesures de preservació dels suports documentals. Criteris de microfilmació i digitalització
	Tema 52	Tema 52
	L'arxiu, un centre de conservació documental: edifici i instal·lacions	Els processos de conservació i restauració dels suports documentals
	Tema 53	Tema 53
	La planificació i l'organització del servei als usuaris: sistemes d'accés, consulta i préstec de la documentació	La planificació i l'organització del servei als usuaris: sistemes d'accés, consulta i préstec de la documentació. Tipologies d'usuari

	Tema 54	Tema 54
	La consulta i la difusió de la documentació: el vessant informatiu i de recerca. Les funcions cultural i pedagògica de l'arxiu	La difusió dels fons documentals: el vessant educatiu, social i de recerca
	Tema 55	Tema 55
	La Llei d'arxius i el desplegament normatiu sobre arxius i gestió de la documentació a Catalunya	Polítiques de difusió dels arxius. Màrqueting i comunicació
	Tema 56	Tema 56
	La Llei del patrimoni cultural català i la seva incidència en el patrimoni documental i en els arxius	La incorporació del servei d'arxiu a les intranets corporatives
	Tema 57	Tema 57
	Patrimoni documental i identitats nacionals	El web: les possibilitats que ofereix a un centre d'arxiu
	Tema 58	Tema 58
	L'accés a la documentació administrativa: marc jurídic d'un dret ciutadà i la protecció a la privadesa de les persones. Pràctica administrativa	La normativa arxivística a Catalunya
	Tema 59	Tema 59
	Les administracions públiques i la qualitat en els processos. La gestió documental i la gestió de la qualitat. El grup de normes ISO 9000: el paper que atorguen als arxius	La normativa arxivística a l'Estat espanyol i a la resta de comunitats autònomes
	Tema 60	Tema 60
	Accions i directives de la Unió Europea en matèria d'arxius i del patrimoni documental	Les directives i altres normes de la Unió Europea en matèria d'arxius i del patrimoni documental
		Tema 61
		Les administracions públiques i la gestió de la qualitat en els processos. El grup de normes ISO 9000: el paper que atorguen als arxius

		Tema 62
		Les polítiques en matèria d'arxius i del patrimoni documental dutes a terme per la Mancomunitat de Catalunya i per la Generalitat durant la II República. L'espoliació del patrimoni documental a Catalunya després de la Guerra Civil
		Tema 63
		Les institucions i les entitats professionals nacionals i internacionals en matèria d'arxius
		Tema 64
		La formació en arxivística
		Tema 65
		La producció bibliogràfica i les publicacions periòdiques més importants en arxivística

Annex 3. Cursos de formació continuada de l'AAC (1987-2009)

Any	Curs	Professors
1986-1989	JUNTA DE L'AAC President: Ramon Alberch Catorze membres, però les vocalies encara no estan constituïdes	
1987	Curs de paleografia	[Josefina Arnall Ignasi Baiges]
1988	Curs de paleografia	Josefina Arnall Ignasi Baiges
1989-1993	JUNTA DE L'AAC President: Ramon Alberch Vocal de Formació: Miquel Casademont	

Any	Curs	Professors
1989	Curs d'organització d'arxius administratius (en col·laboració amb la Diputació de Barcelona)	Ramon Alberch Joan Boadas Montserrat Canela Miquel Casademont Narcís Castells M. Carme Rodríguez Josep Matas Assumpta Rodón Montserrat Salvador
	Curs d'organització d'arxius administratius (en col·laboració amb la Diputació de Barcelona) (adreçat al personal auxiliar de grau mitjà)	Alfred Mauri
1990	1/1990 Gestió de documents administratius	Michel Roberge
	2/1990 Restauració de documents	(Col·laboració amb l'Institut d'Estudis Ilerdencs) C. Sistach C. Soro M. Negre R. Alberch
1991	ESTUDI SOBRE LA FORMACIÓ	
1992	1/1992 Gestió de documents administratius	Michel Roberge
	2/1992 Conservació i restauració	Carme Bello Montserrat Borrell Ramon Alberch Danielle Neirinck
	3/1992 Llatí medieval	Laureà Pagarolas
1993- 1997	JUNTA DE L'AAC President: Josep Matas Vocal de Formació: Joaquim Borràs Teresa Cardellach	
1993	1/1993 Curs taller de conservació de suports documentals	Conferència de Danie- lle Neirinck
	2/1993 Curs bàsic de llatí medieval	Laureà Pagarolas
	3/1993 Arxius, història local i acció cultural	Organitzat conjun- tament per l'AAC i la Diputació de Barcelona
1994	1/1994 Disseny i creació de bases de dades amb el progra- ma ISIS	Remei Perpinyà Ernest Abadal
	2/1994 Arxius patrimonials	Pere Gifré

Any	Curs	Professors
	3/1994 Programa de gestió d'arxius: docu-NAUTA	Manuel Esteba Lola García
	4/1994 L'arxiver com a formador	Dolors Peregrina
	5/1994 El procediment administratiu en el nou marc de la Llei 30/1992	Antoni Bayona
	6/1994 Taller sobre el tractament de materials i suports fotogràfics	Agustí Moral Rafel Torrella
1995	1/1995 Creació i aplicació de bases de dades als arxius	Remei Perpinyà Ernest Abadal Alfons González
	2/1995 Identificació de material fotogràfic	Agustí Moral Rafel Torrella
	3/1995 Projecció de l'arxiu: màrqueting i direcció de reunions	Josep Lluís Crespán Dolors Peregrina
	4/1995 Llatí medieval i modern	Laureà Pagarolas Pere Puig
	5/1995 Arxius patrimonials	Pere Gifré
1996	1/1996 Paleografia general	Ignasi Baiges
	2/1996 Sessió sobre la Llei de propietat intel·lectual i les noves tecnologies de la informació	Amparo del Río
	3/1996 Seminari sobre el calendari de conservació i eliminació de documents	Carol Couture
	4/1996 Curs d'Internet	Lluís Codina Cristòfol Rovira
	5/1996 Taller de salvament i primers auxilis de documents	Vicente Viñas Ruth Viñas Domènec Palau
1997-2001	JUNTA DE L'AAC President: Mariona Corominas Vocal de Formació: Remei Perpinyà	

Any	Curs	Professors
1997	1/1997 Automatització d'arxius	Remei Perpinyà
	2/1997 Sessió sobre la gestió de la documentació en el marc de la gestió de la qualitat total	Albert Roig
	3/1997 Sessió sobre el Decret 263/1996, que regula la utilització de tècniques electròniques, informàtiques i telemàtiques, per a l'Administració general de l'Estat	Ernesto Abati
	4/1997 Identificació de tipologies documentals de l'Administració local	M. Carme Martínez Xavier Tarraubella
	5/1997 Sessions de genealogia i d'heràldica per a arxivers	Armand de Fluvià
1998	1/1998 Taxació i valoració econòmica de documents històrics	Josep Cruanyes Tomás Gutiérrez Ramón Planes Pelegrí Haro
	2/1998 Els sistemes organitzatius de les empreses: gestió total de la qualitat i gestió documental	Albert Roig
	3/1998 Anàlisi i avaluació de la situació documental. Com es fa una bona auditoria	Arturo Camarero
	4/1998 Preservació i conservació de materials contemporanis (paper, tintes i altres)	Domènec Palau
1999	1/1999 Introducció a la documentació dels òrgans de l'Administració de Justícia	Bibiana Palomar Xavier Gayán Lluïsa Rodríguez M. Teresa Ferrer Ramón Saball Fabiola Zuleta
	2/1999 Seminari sobre els plans d'emergència, prevenció i protecció contra incendis als arxius	Joan Pau Espluga
	3/1999 Taxació i valoració econòmica de documents històrics	Tomás Gutiérrez Pelegrí Haro Mercè Dexeus
	4/1999 Gestió dels documents electrònics: conceptes, principis, mètodes i estratègies	Luciana Duranti
	5/1999 Anàlisi i creació de pàgines web per a arxius	Alfons Cornella Betlem Martínez Ferran Agelet Jordi Palli
	6/1999 L'accés als documents administratius	Josep Matas

Any	Curs	Professors
2000	1/2000 Identificació de tipus documentals de la institució notarial	Laureà Pagarolas
	2/2000 Tècniques de màrqueting	Josep Ignasi Plans Xavier Creus
	3/2000 Protecció de dades de caràcter personal	Antonio Ruiz Carrillo
	4/2000 Els documents electrònics: anàlisi, tractament arxivístic i conservació permanent	Equip de l'Arxiu Central Administratiu del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya
	5/2000 Auditoria dels circuits administratius	Antoni Puig-Pey Pere Guiu
	6/2000 Un sistema de gestió de los documentos electrónicos.	Michel Roberge
2001-2005	JUNTA DE L'AAC President: Joan Boadas Vocal de Formació: Alfred Mauri	
2001	1/2001 Els arxius històrics del món del treball	Javier Tébar Juanma García Simal
	2/2001 Gestió del coneixement: fonaments i aplicacions a la producció documental	Mario Pérez
	3/2001 Tractament del material audiovisual en els arxius	Montserrat Bailac Puigdellívol Montserrat Català I Freixa
	4/2001 Conèixer el llenguatge d'etiquetatge dels documents digitals	J. Manuel Rodríguez Gairín
	5/2001 Taller: aplicació de les normes ISAD(G) i ISAAR(CPF)	Josep Matas Jaume Rufí
	6/2001 Auditoria dels circuits administratius	Antoni Puig-Pey Pere Guiu

Any	Curs	Professors
2002	1/2002 Implantació de millores en la gestió dels circuits administratius	Antoni Puig-Pey Helena Agramunt
	2/2002 Gestió del coneixement	Mario Pérez
	3/2002 Conservació preventiva	Carme Bello Àngels Borrell
	4/2002 Taller: aplicació de les normes ISAD (G) i ISAAR (CPF)	Josep Matas Jaume Rufí
	5/2002 Tractament del material audiovisual en els arxius	Montserrat Bailac i Puigdellívol Montserrat Català i Freixa
	6/2002 La implantació del sistema d'accés a la documentació al si d'una administració pública	Josep Matas
	7/2002 Didàctica als arxius	Àngel Jiménez Sílvia Alemany Joan Blanco Elena Esteva M. Àngels Suquet
2003	1/2003 Responsabilitats en l'exercici professional de l'arxivística	Joan Guasch
	2/2003 Reglaments, normatives i manuals de procediment: estratègies per a la implantació d'un sistema de gestió de documents	Marta Albà Joaquim Daban Alfred Garcia
	3/2003 Intranets corporatives: el paper de l'arxiver	Pere Guiu
	4/2003 L'avaluació documental als arxius	Lluís-Esteve Casellas
	5/2003 Didàctica als arxius. Els tallers d'història de Sant Feliu de Guíxols del material audiovisual en els arxius	Àngel Jiménez Elena Esteva Maria Calzada M. Àngels Suquet
	6/2003 La implantació del sistema d'accés a la documentació al si d'una administració pública	Josep Matas i Balaguer

Any	Curs	Professors
2004	1/2004 La propietat intel·lectual	Asunción Esteve Pardo
	2/2004 Els processos de canvi i la gestió dels conflictes associats	Helena Agramunt
	3/2004 La implantació del sistema d'accés a la documentació al si d'una administració pública	Josep Matas i Balaguer
	4/2004 Els arxius militars	Gustau Castanyer Marquardt
	5/2004 La imatge digital com a document d'arxiu	David Iglésias
	6/2004 La norma ISO 15489. Informació i documentació. Gestió documental	Joaquim Borràs Lluís-Esteve Caselles Lluís Cermeno Jaume Sardà
2005-2009	JUNTA DE L'AAC President: Joan Antoni Jiménez Vocal de Formació: Miquel Serra	
2005	1/2005 La imatge digital com a document d'arxiu	David Iglésias
	2/2005 Avís a navegants. L'arxiu, Internet i la llei	Josep Matas i Balaguer
	3/2005 Normalització de documents de treball en administracions públiques	Antoni Puig-Pey Pere Guiu
	4/2005 Tractament de les biblioteques dels arxius	Pilar Cid
	5/2005 La propietat intel·lectual	Asunción Esteve Pardo
2006	1/2006 Protecció de dades de caràcter personal i arxius	Josep Matas
	2/2006 Conservació de vídeos i pel·lícules en format digital i analògic	Pau Saavedra
	3/2006 Signatura digital i certificació digital	Ignacio Alamillo
	4/2006 Jornada sobre l'aplicació de la Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC)	Àngels Bernal Anna Magrinyà Núria Cañellas Pere Puig Rafel Ginebra Mari Luz Retuerta
	5/2006 Seminari sobre quadres de classificació uniforme	Joan Domingo Lluís-Esteve Casellas Joaquim Borràs
	6/2006 Normalització de documents de treball en administracions públiques	Pere Guiu

Any	Curs	Professors
2007	1/2007 L'arxiu d'imatges i la seva regulació legal	Josep Matas Balaguer
	2/2007 La creació d'un arxiu digital/audiovisual. Criteris per a la intervenció als fons	Pau Saavedra
	3/2007 Seminari sobre classificació en documentació municipal	Lluís-Esteve Casellas
	4/2007 Avaluació i preservació de la documentació electrònica	Jordi Serra
	5/2007 Google: més que un cercador	Pere Guiu
	6/2007 Arxivers/eres i usuaris/àries: comunicació i habilitats emocionals	Carme Garcia Ribas
	7/2007 Curs d'arxius a centres sanitaris	Patricia Lloveras Joan Antoni Jiménez
	8/2007 L'aplicació de la norma ISO 15489 en un sistema de gestió documental i arxiu	Anna Lorente Jaume Sardà
	9/2007 Arxius de gestió d'alts càrrecs	Emília Capell Isabel Campos
2008	1/2008 El format PDF: característiques i potencial	Roberto Boya
	2/2008 Fotografia digital: bases per al disseny d'un arxiu	David Iglésias
	3/2008 Intranets corporatives i portals dels empleats: necessitat o moda?	Pere Guiu
	4/2008 Jornada de presentació de la Llei d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics	Xavier Bernadí
	5/2008 Curs d'arxius d'entitats i d'associacions	Lluís-Esteve Casellas
	6/2008 Jornada sobre l'aplicació de la Norma de descripció arxivística de Catalunya (NODAC)	Joan Ferrer Carles Quevedo
	7/2008 Avaluació i preservació de la documentació electrònica	Jordi Serra
	8/2008 Taller pràctic d'arxius a centres sanitaris	Patricia Lloveras
	9/2008 Paleografia i diplomàtica als segles XII-XV	Ignasi Baiges Daniel Piñol
2009-2013	JUNTA DE L'AAC President: Joan Antoni Jiménez Vocal de Formació: Carme Garcia	

Any	Curs	Professors
2009	1/2009 El format PDF: estandardització i normalització	Roberto Boya
	2/2009 Optimització de la gestió dels arxius del correu electrònic i la navegació web	Pere Guiu
	3/2009 Implantació de sistemes de gestió documentals als ajuntaments	Lluís-Esteve Casellas
	4/2009 Els documents d'arxius: com es conserven?	Carme Bello Àngels Borrell
	5/2009 L'autoformació d'usuaris en el context del sistema de gestió documental i arxiu	Eva Roca Josep Ribas
	6/2009 La preservació digital: aplicació de les guies d'InterPARES 2 (productors i preservadors)	TEAM Catalonia d'InterPARES 3 i AAC
	7/2009 Explotació cultural i comercial d'una col·lecció fotogràfica	David Iglésias
	8/2009 Seminari sobre la gestió de documents a les organitzacions	Fina Solà Pilar Soldevila
	9/2009 El Registre General d'entrada i sortida. Gestió i preservació d'una base de dades electrònica	Joan Soler Vicenç Ruiz
	10/2009 Paleografia i diplomàtica als segles XVI-XVIII (època moderna)	Ignasi Baiges Daniel Piñol

Annex 4. Programes d'estudis del Màster en arxivística i gestió de documents

II Màster (1990-1992). UAB		V Màster (2000-2002). UAB		Master d'Arxivística i Gestió de Documents (2009-2010). ESAGED	
Títol	Cr.	Títol	Cr.	Títol	ECTS
Història i tipologia dels arxius	4	Principis fonamentals i sistemes arxivístics	4	Introducció a l'arxivística	5
Tècniques arxivístiques	4	Tècniques arxivístiques	4,5	Introducció al dret	5
Història del dret	2	Història del dret i de les institucions	2	Introducció a les tecnologies de la informació i la comunicació	5
Història de les institucions	3			Productors i tipologies documentals: L'Administració pública	5
Dret i legislació	3	Dret i règim jurídic de la documentació	4,5	Administració d'organitzacions i empreses	5
Arxius d'imatges i sonors	3	Documentació en imatges	3	Integració professional	2
Tipologies documentals	3	Arxius i tipologies documentals	4,5	Circuits administratius. Disseny i millora	5
		Altres tipologies documentals	2	Dret i règim jurídic dels documents: Aspectes bàsics	5
Paleografia i diplomàtica(op)	3	Paleografia i diplomàtica	3	Sistemes de classificació i arxivament	5
Gestió de documents administratius	3	Gestió de documents administratius	3	Mètodes de descripció i recuperació de la informació	5
Creació, conservació i restauració de documents	3	Creació, conservació i restauració de documents	4	Productes i tipologies documentals: Institucions i empreses, entitats i persones privades	5
Informàtica	3	Sistemes d'informació	4	Pràcticum	8
Arxius econòmics i d'empresa	2	Arxius d'associacions i d'empresa	2	Avaluació documental	5
Documentació gràfica	2	Documentació gràfica	2	Documents electrònics i preservació digital	5
Funció social i projecció cultural dels arxius	1	Tècniques de direcció i funció social	2,5	Tècniques de gestió dels serveis d'arxiu	5
Treball fi de master	8	Treball fi de master	6	Sistemes de gestió documental	5
				Diplomàtica dels documents medievals, moderns i contemporanis	5
				Introducció a la recerca arxivística	2
				Accés a la documentació. Protecció de dades	5
				Documents audiovisuals i gràfics	5
				Màrqueting i comunicació dels serveis d'arxiu	5
				Conservació preventiva i equipaments d'arxiu	5
				Treball de recerca	13
TOTAL	47		52		120

Notes

- 1 COROMINAS I NOGUERA, Mariona. «Resultat de l'enquesta sobre la situació professional dels arxiviers de Catalunya». *Lligall*. Núm. 10 (Barcelona, 1995), p. 199-213.
- 2 *Els arxius: l'experiència catalana*. Barcelona: AAC, 1995. 169 p.
- 3 MARTÍNEZ I RAIBAL, Isabel; BALSELLS I FONT, M. Antònia. «Estudi de la nostra realitat: avui i demà». *Lligall*. Núm. 11 (Barcelona, 1997), p. 253-279.
- 4 Font: «Memòria anual de l'Associació d'Arxiviers de Catalunya de 1995». *Lligall*. Núm. 11 (Barcelona, 1997), p. 303.
- 5 COROMINAS. *Op. cit.*
- 6 Ordre de 30 de novembre de 1987, de convocatòria de proves selectives específiques per a l'ingrés al cos de titulats superiors de la Generalitat de Catalunya: arxiviers. Un dels requisits és: «Posseir el títol de doctor o llicenciat en filosofia i lletres (seccions història o història medieval), en filologia romànica o en geografia i història (seccions història medieval o història general), o estar en condicions d'obtenir-lo en la data en què finalitza el termini de presentació de sol·licituds per prendre part en les proves selectives».
- 7 Ordre de 9 de maig de 1989, de rectificació de l'Ordre de 12 d'abril de 1989, de convocatòria de proves selectives per a l'ingrés al cos de titulats superiors de la Generalitat: **arxiviers** (núm. de registre de la convocatòria 26/88). Requisits: «Títol de llicenciat en filosofia i lletres o geografia i història (secció història, història medieval, història general, història moderna, història contemporània, història general i geografia —paleografia— o filologia romànica) o en filologia (secció de filologia catalana —literatura—)». I es justifica dient: «Atès que les funcions que han d'exercir els membres del cos de titulats superiors a les places ofertes poden ser portades a terme també per aquells que estiguin en possessió de les titulacions acadèmiques de filosofia i lletres o geografia i història (secció d'història moderna, història contemporània o història general i geografia —paleografia—)».
- 8 Vegeu en l'annex 2 els tres temaris d'oposicions.
- 9 Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat de Girona, Universitat Rovira i Virgili de Tarragona i Universitat de Lleida.
- 10 La Coordinadora d'Associacions d'Arxiviers de l'Estat espanyol ha presentat recentment un document elaborat pel grup de treball de formació, en el qual també han participat activament l'Associació d'Arxiviers de Catalunya i l'ESAGED, titulat *Propuesta de directrices para el título de Máster en Archivística y Gestión de Documentos*. Aquest document ha estat publicat el 2008 a la *Revista d'Arxius* núm. 7, que edita l'Associació d'Arxiviers i Gestors de Documents Valencians (p. 205-243).
- 11 Va ser en aquest context de reflexió que el maig de 2008, conjuntament amb la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental de la Generalitat de Catalunya i l'Associació d'Arxiviers de Catalunya, es va celebrar a la seu de l'ESAGED dins la Universitat Autònoma de Barcelona una jornada de debat orientada a conèixer de primera mà la situació dels estudis d'arxivística i gestió de documents en altres països de l'EEES, en la qual van participar Elisabeth Shepherd (Universitat de Londres, Regne Unit), Mariella Guercio (Universitat d'Urbino, Itàlia), Bruno Delmas (École nationale des chartes, França) i Theo Thomassen (Archiefschool, Holanda), a més de membres de l'Associació d'Arxiviers de Catalunya, de la Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental i professorat de l'ESAGED.
- 12 Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya: *Enquesta d'arxius 1998-2006*.
- 13 MARTÍNEZ; BALSELLS. *Op. cit.*
- 14 COORDINADORA D'ASSOCIACIONS D'ARXIVERS. «Propuesta de directrices para el título de Máster en Archivística y Gestión de Documentos». *Revista d'Arxius*. Núm. 7 (València, 2008), p. 205-243.

- 15 Ordre de 17 d'agost de 1987, per la qual s'aproven els programes de temes específics de les proves selectives per a l'accés als cossos de funcionaris de la Generalitat creats per la Llei 9/1986, de 10 de novembre.
- 16 Resolució de 22 de gener de 1999, per la qual s'aprova i es fa pública la part específica del temari de les proves selectives per a l'accés al cos de titulats superiors de la Generalitat —arquitectes, arxivers, enginyers industrials, enginyers de mines, planificació lingüística, psicòlegs i químics— i al cos de diplomats de la Generalitat —arquitectes tècnics, assistents socials, bibliotecaris i enginyers tècnics agrícoles— (DOGC núm. 2821, de 5/2/1999).
- 17 Resolució GAP/358/2006, de 14 de febrer, per la qual s'aprova i es fa pública la part específica del temari de les proves selectives per a l'accés al cos de titulació superior de la Generalitat —arxivers, biòlegs, enginyers forestals, geofísics, pedagogs, planificació lingüística, químics i veterinaris— i al cos de diplomatura de la Generalitat —assistents socials, bibliotecaris i enginyers tècnics forestals— (DOGC núm. 4579, de 23/2/2006).

RESUM

L'article analitza l'evolució del mercat de treball, de les competències professionals i de la formació en arxivística a Catalunya des de l'arribada de la democràcia. La reflexió paral·lela de com s'ha transformat la formació i com ho han fet les competències professionals que se'ns demanen ens ofereix una recapitulació segurament necessària, que ens pot orientar per a un posicionament estratègic adequat. Aquesta reflexió es fa a partir de les dades de l'evolució del mercat de treball extretes de l'enquesta d'Arxius de Catalunya que porta a terme la Generalitat de Catalunya des del 1998. Així mateix, la reflexió es basa en la comparació dels tres temaris d'oposicions al cos d'arxivers (1987, 1999, 2006) i també en la progressió dels cursos de formació continuada organitzats per l'Associació d'Arxivers de Catalunya i dels programes d'estudi del Màster en arxivística i gestió de documents. Es fa una valoració positiva d'aquesta trajectòria per l'assumpció d'un perfil professional integrador, per l'increment dels arxius i els professionals, i per la consolidació de l'oferta formativa a la universitat. L'article es conclou amb els reptes que la professió ha d'afrontar per a un posicionament estratègic adequat.

RESUMEN

El artículo analiza la evolución del mercado de trabajo, las competencias profesionales y la formación en archivística en Cataluña desde la llegada de la democracia. La reflexión paralela sobre cómo se ha transformado la formación y cómo lo han hecho las competencias profesionales que se nos piden nos ofrece una recapitulación seguramente necesaria, que nos puede orientar para un posicionamiento estratégico adecuado. Esta reflexión se efectúa a partir de los datos de la evolución del mercado de trabajo extraídos de la encuesta de Archivos de

Cataluña que lleva a cabo la Generalitat de Catalunya desde 1998. Asimismo, la reflexión se basa en la comparación de los tres temarios de oposiciones al cuerpo de archiveros (1987, 1999, 2006) y también en la progresión de los cursos de formación continua organizados por la Asociación de Archiveros de Cataluña y de los programas de estudio del máster en Archivística y Gestión de Documentos. Se hace una valoración positiva de esta trayectoria por la asunción de un perfil profesional integrador, por el incremento de los archivos y los profesionales, y por la consolidación de la oferta formativa en la universidad. El artículo se concluye con los retos que la profesión debe afrontar para un posicionamiento estratégico adecuado.

ABSTRACT

This article analyses the evolution of the labour market, professional responsibilities and training in archival science in Catalonia since the arrival of democracy. A parallel reflection on how training has changed, and how the responsibilities professionals are expected to assume have changed, offers an undoubtedly necessary recapitulation that can direct us towards an appropriate strategic standpoint. This reflection is made based on data on the evolution of the labour market resulting from the Archives of Catalonia survey, carried out by the Government of Catalonia since 1998. Likewise, it is based on the comparison of three syllabuses for public competitive examinations for archivists (1987, 1999 and 2006) and also on the progression of continuous training courses organised by the Archivists Association of Catalonia and the curricula of the Master's Degree in Archival Science and Records Management. It gives a positive evaluation of this transition due to the acceptance of a more all-encompassing professional role, the increase in the number of archives and professional, and the consolidation of university courses available. The article ends with the challenges facing the profession if we are to find an appropriate strategic standpoint.

RÉSUMÉ

L'article analyse l'évolution du marché du travail, des compétences professionnelles et de la formation en archivistique en Catalogne depuis l'arrivée de la démocratie. La réflexion parallèle qui récapitule la manière dont la formation et les compétences professionnelles exigées se sont transformées au cours du temps était certainement nécessaire et peut nous orienter vers un positionnement stratégique adéquat. Cette réflexion est élaborée à partir des données relatives à l'évolution du marché du travail provenant de l'enquête que réalise le Gouvernement de la Catalogne depuis 1998 sur les archives de la Catalogne. En outre, les auteurs se basent sur la comparaison entre les matières des épreuves de trois concours de recrutement du corps des archivistes (1987, 1999, 2006), ainsi que sur l'évolution des cours de formation continue organisés par l'Association des archivistes de Catalogne et des programmes du master en archivistique et gestion de documents. Toute cette trajectoire est évaluée positivement en raison de l'obtention d'un profil professionnel intégral, de l'accroissement du nombre

d'archives et de professionnels ainsi que de la consolidation de l'offre de formation à l'université. En guise de conclusion, l'article décrit les enjeux que doit affronter la profession pour un positionnement stratégique approprié.